

Država i politički sistem Crne Gore prema Ustavu iz 2007.

Ljudska prava i slobode u ustavnom sistemu Crne Gore

USTAV

- USTAV – najviši pravni akt države

U materijalnom smislu:

(...) skup pravnih normi kojima se uređuje državna organizacija, način uređenja državne vlasti i granice ovlašćenja državne vlasti, koja je limitirana proklamovanim slobodama i pravima građana i kolektiviteta. (Radović)

U formalnom smislu:

(...) najviši pisani normativno pravni akt, sa kojim moraju biti usklađeni ostali opšti pravni akti-zakoni i podzakonski opšti akti (Radović)

- Prema načinu donošenja: **pisani i nepisani ustav**
- Ustavnim zakonom za sprovođenje Ustava regulišu se pitanja prelaska iz ranijeg u novi ustavni sistem

Ustav Crne Gore, 2007.

Dio prvi: osnovne odredbe

Dio drugi: ljudska prava i slobode

1. Zajedničke odredbe
2. Lična prava i slobode
3. Politička prava i slobode
4. Ekonomska, socijalna i kulturna prava i slobode
5. Posebna, manjinska prava
6. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda

Dio treći: uređenje vlasti

1. Skupština Crne Gore
2. Predsjednik Crne Gore
3. Vlada Crne Gore
4. Lokalna samouprava
5. Sud
6. Vojska Crne Gore
7. Savjet za odbranu i bezbjednost
8. Državno tužilaštvo

Ustav Crne Gore, 2007.

Dio četvrti: ekonomsko uređenje

Dio peti: ustavnost i zakonitost

Dio šesti: Ustavni sud Crne Gore

Dio sedmi: promjene Ustava

Dio osmi: prelazne i završne odredbe

Amandmani I do XVI na Ustav, 2013.

Osnovne odredbe

- Proglašenje Ustava Crne Gore 22. oktobra 2007. godine

- **Država, član 1:**

Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine.

Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.

- *Država je nezavisna i suverena* – ima svoju teritoriju, stanovništvo, granice i samostalno i bez uticaja spoljnih sila vrši vlast
- *Republikanski oblik vladavine* – vladavina u kojoj ne postoji monarh, već narod, kroz svoje predstavništvo, ima suverenu vlast
- *Građanska država* – suverenitet počiva na građanima
- *Demokratska država* – vladavina većine, učešće u vlasti
- *Ekološka država* – posvećenost životnoj sredini i očuvanju prirode
- *Država socijalne pravde* – posvećenost socijalnoj zaštiti, socijalno staranje
- *Vladavina prava* – poštovanje ustanovljenih pravila i prava svih

Osnovne odredbe

- **Suverenost, član 2**

Nosilac suverenosti je građanin koji ima crnogorsko državljanstvo.

Građanin vlast ostvaruje neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika.

Ne može se uspostaviti niti priznati vlast koja ne proističe iz slobodne izražene volje građana na demokratskim izborima, u skladu sa zakonom.

- Građanska, neposredna demokratija – učešće u vršenju vlasti preko predstavnika, inicijativama, na referendumima
- Legitimitet vlasti i legalitet vlasti – predstavlja volju građana i zasnovana na pravu

- **Državna teritorija, član 3**

Državna teritorija je jedinstvena i neotuđiva

Osnovne odredbe

- **Državni simboli, član 4**

Crna Gora ima grb, zastavu i himnu.

Grb Crne Gore je zlatni dvoglavi orao sa lavom na prsima.

Zastava Crne Gore je crvene boje, sa grbom na sredini i zlatnim obrubom.

Himna Crne Gore je „Oj svijetla majska zoro“.

Cetinje

Podgorica

- **Glavni grad i Prijestonica, član 5**

*Glavni grad Crne Gore je Podgorica.
Prijestonica Crne Gore je Cetinje.*

Osnovne odredbe

- **Ljudska prava i slobode, član 6**

Crna Gora jemči i štiti prava i slobode.

Prava i slobode su nepovredivi.

Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih.

- Obaveza poštovanja prava i sloboda nameće ograničenja građanima, ali i institucijama

- **Zabrana izazivanja mržnje, član 7**

Zabranjeno je izazivanje ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu.

- Po bilo kom osnovu – vjerskom, etničkom, rasnom, klasnom, rodnom, seksualnom

- **Cilj:** tolerancija i mir u društvu + multikulturalnost

Osnovne odredbe

- **Zabrana diskriminacije, član 8**

Zabranjena je svaka posredna ili neposredna diskriminacija po bilo kom osnovu.

Neće se smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u neravnopravnom položaju.

Posebne mjere se mogu primijenjivati samo dok se ne ostvare ciljevi zbog kojih su preduzete.

- **Posebne mjere: afirmativna akcija**

- **Pravni poredak, član 9**

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od domaćeg zakonodavstva.

Osnovne odredbe

- **Granice sloboda, član 10**

U Crnoj Gori slobodno je sve što Ustavom i zakonom nije zabranjeno.

Svako je obavezan da se pridržava Ustava i zakona.

- **Podjela vlasti, član 11**

Načelo podjele vlasti (Monteskje)

Zakonodavna –
Skupština Crne
Gore

Podjela
vlasti

Izvršna – Vlada
Crne Gore

Sudska – sudski
sistem i ustavno
sudstvo

Osnovne odredbe

- **Podjela vlasti, član 11**

(...) Vlast je ograničena Ustavom i zakonom.

Odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli.

Crnu Goru predstavlja predsjednik Crne Gore.

Ustavnost i zakonitost štiti ustavni sud.

Vojska i bezbjednosne službe su pod demokratskom i civilnom kontrolom.

- Vojska Crne Gore, Savjet za odbranu i bezbjednost

- **Crnogorsko državljanstvo, član 12**

U Crnoj Gori postoji crnogorsko državljanstvo.

Crna Gora štiti prava i interese crnogorskih državljana.

Crnogorski državljanin ne može biti prognan niti izručen drugoj državi, osim u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore.

- Konzularna zaštita, ekstradicija

Osnovne odredbe

- Jezik i pismo, član 13

Službeni jezik u Crnoj Gori je crnogorski.

Ćirilično i latinično pismo su ravnopravni.

U službenoj upotrebi su i srpski, bosanski, albanski i hrvatski jezik.

- Odvojenost vjerskih zajednica od države, član 14

Vjerske zajednice odvojene su od države.

Vjerske zajednice su ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i vjerskih poslova.

- Prema podacima MUP-a, u Crnoj Gori je registrovano 49 vjerskih zajednica (Registar vjerskih zajednica, 2013)
- Odnos između vjerskih zajednica i države?
- Zloupotrebe?

Osnovne odredbe

- Odnosi sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, član 15

Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama.

Crna Gora može stupati u međunarodne organizacije.

Skupština odlučuje o načinu pristupanja Evropskoj uniji.

Crna Gora ne može stupiti u savez sa drugom državom kojim gubi nezavisnost i puni međunarodni subjektivitet.

- Regionalna i međunarodna saradnja na svim poljima društvenih djelatnosti
- Način stupanja u NATO?

Osnovne odredbe

- **Zakonodavstvo, član 16**

Zakonom se, u skladu sa Ustavom uređuju:

- 1. Način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje;*
 - 2. Način ostvarivanja posebnih manjinskih prava;*
 - 3. Način osnivanja, organizacija i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima, ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje;*
 - 4. Sistem lokalne samouprave;*
 - 5. Druga pitanja od interesa za Crnu Goru.*
- Posebni zakoni kojima se regulišu određena pitanja iz Ustava (Zakon o manjinskim pravima i slobodama, Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, Zakon o lokalnoj samoupravi, Zakon o izboru odbornika i poslanika, i sl.)
 - **Lokalna samouprava:** 23 opštine, sa svojim tijelima (SO, predsjednik)

Ljudska prava i slobode

- *Ljudska prava su prava urođena svim ljudskim bićima, bez obzira na nacionalnost, mjesto rođenja, pol, nacionalno ili etničko porijeklo, boju, religiju, jezik, ili bilo koji drugi status. Svi imamo jednaka prava bez diskriminacije. Ova prava su međusobno povezana, međuzavisna i nedjeljiva.* (OHCHR)
- **Zajedničke odredbe:**
 - utvrđivanje osnova i jednakosti, ostvarivanje prava i sloboda (svi su jednaki pred zakonom; u skladu sa Ustavom i međunarodnim propisima);
 - rodna ravnopravnost;
 - jednakost u zaštiti ljudskih prava i sloboda;
 - pravo na pravni lijek (odlučivanje o nečijem pravu ili pravom zasnovanom interesu);
 - pravo na pravnu pomoć (advokatura, druge službe, može biti besplatna, u skladu sa zakonom);
 - pravo na lokalnu samoupravu;
 - pravo na zdravu životnu sredinu (i obaveza da o njoj brinu država i građani);
 - mogućnosti ograničavanja ljudskih prava i sloboda (samo na zakonom propisan način i koliko je neophodno)

Ljudska prava i slobode

- Svi su jednaki pred zakonom i prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih ugovora
 - Konvencija Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima
 - Protokol o građanskim i političkim pravima (PGP)
 - Protokol o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (PESK)
 - Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda
 - Uloga međunarodnih organizacija i njihovih specijalizovanih agencija
 - U slučaju privremnog ograničavanja ljudskih prava, **Ustav predviđa da se ne može ograničiti pravo na:**
 - život, pravni lijek i pravnu pomoć, dostojanstvo i poštovanje ličnosti, pravično i javno suđenje, načelo zakonitosti, pretpostavku nevinosti, odbranu, naknadu štete za nezakonito ili neosnovano lišenje slobode i neosnovanu osudu, slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti, zaključenje braka
- kao i da se **ne mogu ukinuti zabrane:**
- izazivanja ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti, diskriminacije, ponovnog suđenja i osude za isto krivično djelo i nasilne asimilacije.
 - Privremeno ograničavanje prava **traje samo dok traje ratno ili vanredno stanje.**

Ljudska prava i slobode

Lična prava i slobode

Zabrana smrtne kazne,

Biomedicina,

Garantovanje dostojanstva i nepovredivosti ličnosti,

Lišavanje slobode samo u određenim i zakonski regulisanim uslovima,

Pritvor, poštovanje ličnosti

Pravično i javno suđenje

Načelo zakonitosti

Blaži zakon

Pretpostavka nevinosti

- *Ne bis in idem*
- Pravo na odbranu
- Naknada štete zbog nezakonitog postupanja
- Kretanje i nastanjivanje
- Pravo na privatnost
- Nepovredivost stana
- Tajnost pisama
- Podaci i ličnosti i njihova zaštita
- Pravo na azil

Ljudska prava i slobode

Politička prava i slobode

- Biračko pravo (aktivno i pasivno)
 - Punoljetstvo i rezidencijalni uslov
- Sloboda misli, savjesti i vjeroispovjesti
- Sloboda izražavanja
- Prigovor savjesti
- Sloboda štampe
 - Pravo na odgovor i naknadu u slučaju prenošenja neistinite, netačne i nepotpune informacije
- Zabrana cenzure
 - U Crnoj Gori nema cenzure.
- Pristup informacijama
- Sloboda okupljanja
 - (mirnog) okupljanja, uz prijavu nadležnom organu
- Sloboda udruživanja
- Zabrana organizovanja
 - Političko organizovanje u državnim organima
- Zabrana djelovanja i osnivanja
 - Organizacija usmjerenih na narušavanje poretka, teritorije i sl.
- Pravo obraćanja međunarodnim organizacijama i državnim organima

Ljudska prava i slobode

Ekonomska, socijalna i kulturna prava i slobode

- Pravo svojine
- Sloboda preduzetništva
- Garantovanje prava naslijeđivanja
- Prava stranaca u pogledu prava svojine, u skladu sa zakonom
- Pravo na rad
- Zabrana na prinudni rad
- Prava zaposlenih
- Socijalni savjet (predstavnicima sindikata, poslodavaca i Vlade)
- Pravo na štrajk, osim za vojsku, policiju, državne organe i javnu službu u cilju zaštite javnog interesa
- Socijalno osigranje
- Garantovanje posebne zaštite licima sa invaliditetom
- Pravo na zdravstvenu zaštitu
- Zaštita potrošača
- Zaključivanje braka
- Zaštita porodice, prava i obaveze roditelja i djece
- Zaštita majke i djeteta
- Prava djeteta
- Pravo na školovanje
- Sloboda stvaralaštva
- Podsticaj i pomoć razvoju prosvjete, nauke, kulture, umjetnosti, sporta, fizičke i tehničke kulture
- Zaštita prirodne i kulturne baštine

Ljudska prava i slobode

Posebna – manjinska prava

- **Zaštita identiteta**
 - Izražavanje, čuvanje, javno ispoljavanje posebnosti
 - Izbor, upotreba i isticanje simbola, obilježavanje praznika
 - Upotreba svog jezika i pisma
 - Školovanje na svom jeziku
 - Vođenje postupka na jeziku manjina
 - Osnivanje prosvjetnih, vjerska i kulturnih udruženja
 - Topografski nazivi
 - Zastupljenost u Skupštini Crne Gore i predstavničkim organima lokalne samouprave
- Srazmjerna zastupljenost u organima državne i lokalne uprave
- Informisanje na svom jeziku
- Kontakti sa sličnim udruženjima van Crne Gore
- osnivanje savjeta za unaprijeđenje i zaštitu svojih prava
- **Zabrana asimilacije**

Ljudska prava i slobode

- **Zaštitnik ljudskih prava i sloboda - ombudsman**
 - Samostalan i nezavisan organ
 - Uloga u zaštiti i spriječavanju zloupotrebe i ugrožavanja ljudskih prava i sloboda
 - Vršiti funkciju u skladu sa Ustavom, zakonima i potvrđenim međunarodnim ugovorima, prema načelu pravde i pravičnosti
 - Mandat: šest godina
 - Mogućnost razriješena u slučajevima predviđenim zakonom
- ***Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, 2011. (dopune i izmjene 2014)***
- **Zvanični sajt: <http://www.ombudsman.co.me/>**